

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

57.

Madjarski kmet.

(Konec.)

Čikoši so še vsak pot pokazali, da so predrzni in hrabri bojovníki, vzlasti sijajno so to pokazali za časa znane madjarske ustaje. Madjarski huzarji slové po vsem svetu, in večina teh junakov so čikoši. V obče je življenje čikoševo zeló nemirno in tudi ne more drugačno biti. Narodni značaj madjarski sam ob sebi nagiba čikoša k individualni neodvisnosti, čemur izdatno pripomaga samovoljno življenje na konju, ki ga nosi po nepregledni pusti, na kateri mu tako rekoč nikdo meje ne stavi. Zato se čikoši radi spozablajo, udajajo se razbrzdanemu življenju, naposled se zgubé k tolovajem, zaradi katerih je Ogerska na slabem glasu od nekdej.

Goveji pastir ali guljaš ni okreten kot čikoš, ali tudi on je korenjak, kar ga je. Veljave nima tolike, kakor čikoš. Obleka mu je bolj zavaljana. V levici nosi dolgo, močno, z železno ostjo okovano gorjačo, s katero tepe, drega in kroti uporne junce, in v desnici drži skoro devet vatlov dolg in debel bič, s katerim poka, da je veselje. Lase ima črne, dolge in zmršene, letajo mu okolo rujavega, zagorelega obraza, in glas njegov, kedar ga izpustí iz sebe, podoben je na vso moč — govejemu. Ogerska goveda je poskočna, in po letu, ko jo komarji presilno nadlegujejo, rada zbežlá in se razkropí na vse strani. Dostokrat mora guljaš poklicati na pomoč čikoše, ki mu na brzih konjih dohité razkropljene rogače, obrnejo in zopet zdrvé skup.

Če v čardi, to je, samotni krčmi na pusti, ali v vasi na ženitovanju naletíš na zeló razposajenega mladeniča, ki strastno dudla, ali flavta ter z nogó ob tla bije, kakor da je ob pamet, tedaj bodeš skoro gotovo pogodil, če rečeš, da je to ovčji pastir. Kedar mu tista v glavo šine, ne drží ga nič nazaj, brez vse skrbi prepustí čredo svojim psom, ki so tako veliki, da se jih celó volkovi bojé in jim s pota gredó, ter prijezdi na oslu k gostilni. Drugekrat pa je pameten in se ne gane od črede. Po celo uro stojí oprt ob dolgo sekirico, in opazuje čredo, ali pa rezljá lesene žlice. V obče je ovčji pastir prav miren, prijazen in dobrodušen človek.

Osoren in hudoben pa je svinjski pastir, ki pohaja dan za dnem med krulječimi prašiči. Potika se po hrastovih in bukovih šumah, kjer dobiva žival dovolj piče. Veljave on nima tolike, kakor ostali pastirji, in to zato ne, ker je služba njegova zaničljiva ponosnemu Madjaru. Vedno potikanje po šumah in med prašiči pa tudi ne more blagodejno delovati na njegov značaj. Zato so ti pastirji resnobnejši, tihi, zamišljeni in odljudnejši od ostalih kmečkih stanovnikov. Svinjski pastir ne ljubi petja in godbe, mesto z dudlami se igra z balto, ki jo neznansko spretno vihti. Izurjen je tako v metanju balte, da malokedaj zgreší svoj cilj. Meče v viš, in vjema brez da bi se kaj poškodoval. Ni vselej varno srečati takega pastirja na samem. Mogoče, da te bode poprosil perišče

tabaka; če mu ga daš, ali ne daš, to ti ne pomaga dosti. Hudomušnik vse eno zapodí balto svojo za teboj, če se mu ravno poljubi. Zato velí pregovor: Svinjski pastir je varen pred vsakim, a ni vsak pred njim. Ker so te butice tako divje, toraj ni čuda, da so jih uže toliko na smrt obsodili in obesili. Svinjske pastirje slabo plačujejo, zato se ne pulijo dosti za te službe, samo ubožnejši in malo brihtni mladeniči se ponujajo za-nje.

Govor gosp. poslanca Kluna

v državnem zboru 10. t. m.

Visoka zbornica! Spoštovan zastopnik slovenskega naroda razložil je razmere na naših srednjih šolah in gorko zagovarjal dotično resolucijo, katero je nasvetoval budgetni odsek. Meni pa so odločili moji ožji somišljeniki častno nalogo, da govorim o šolskem nadzorstvu in ljudskem šolstvu in priporočim drugo resolucijo, da jo blagovoljno vsprejmete.

Ljudska šola ima namen, da vzgojuje mladino nravnoversko, razvija delavnost duha in jo oskrbí s potrebnimi vednostmi in ročnostjo za izobraževanje v poznejšem življenji. Umevno je toraj, da mora biti ljudska šola tudi tako uravnana, da more doseči svoj namen.

Pedagogi celega sveta strinjajo se v tem, da je podlaga za življenje potrebne vednosti edino le v maternem jeziku, in se toraj mora v ljudski šoli učiti in gojiti le materin jezik. Daljše dokazovanje tega načela ni le brez potrebe, temveč celó razžaljivo, ker pripisoval bi le pomanjkljivo znanje, malo razuma in pomanjkanje vsega pravnega čuta, komur bi hotel dokazati, kar je ob sebi umevno.

Nemški prebivalci v Avstriji imajo take šole in po vsi pravici imenovali bi prismojeno vsako šolsko oblast, ki bi zahtevala za nemško mladino ljudsko šolo s francoskim, italijanskim, angleškim, českim, poljskim ali katerim-koli tujim jezikom.

Toda ni še prišlo do tega, in v vseh tožbah, katere smo slišali od one (leve) strani visoke zbornice o zatiranji in prikrajšanji nemštva in o poslovanjenih šolah niso mogli navesti ne enega slučaja, da bi bila šolska oblast ustanovila slovansko šolo v čisto nemški ali večinoma nemški občini ali celó tudi v takem kraju, kjer je postavno število šolskih otrok nemške narodnosti. In ko bi se bilo to zgodilo, skrbela bi uže najviša šolska oblast, da se pošteno popravi taka določba, ki nasprotuje vsem postavam.

Deželna šolska oblast moje ožje domovine Kranjske, kateri po krivici očitajo nestrpljivost, določila je po mnogih sklepih narodnih deželnih zastopnikov za šole nemških občin v Kočevji in Beli peči (Weissenfels) nemščino kot podučni jezik. Držala se je tako strogo v okviru postavne določbe, da še slovenščine kot obligaten predmet ni postavila v učni načrt, temveč popolnem prepustila prosti volji starišev.

Pred nekaterimi leti je okoli 240 nemških starišev v Ljubljani primerno prosilo našo deželno šolsko oblast,